
Hoiu-laenuühistud on õige kujundada ühistupankadeks

10. jaanuar 2023

Hoiu-laenuühistute muutmine ühistupankadeks on õige samm võrdsetel alustel toimiva, ühenäolise ja -teolise ning läbipaistva finantsturgu suunas. Finantsinspeksioon toetab seetõttu Rahandusministeeriumi algatusel selle aasta alguses kooskõlastusringi läbinud eelnõu, millega soovitakse selgemalt reguleerida ühistulises vormis raha kaasamist ja selle arvelt laenu andmist. Enne aga tuleks kindlasti rohkem keskenduda ühistute varade hindamisele ja kaaluda võimalikke erisusi, mis võiksid neid suurpankadest eristada.

Riigi valitud suund, kus sisus pangaga samalaadset teenust pakkuvat hoiu-laenuühistut käsitletakse tulevikus nii teenuse, kapitali, vastutuse kui järelevalve komponentides võrdselt pangaga, on hädavajalik. Seda on näidanud täna ühistulises vormis tegutsevad ettevõtted paraku ise ja jutt sellest, et ühistulises vormis panga loast möödatagurdamine peaks olema aktsepteeritav, ei ole enam tõsiseltvõetav. Nii vähemalt peaksid mõtlema need tuhanded „õnnelikud“ ühistute liikmed, kes võtavad osa erinevatest pankroti-, likvideerimis- ja süüteomenetlustest, et vähemalt midagi saada tagasi investeringutest, mis pidid hoopis tootma tootlus 10%-20% kuus, selmet rikastama väheseid väljavalitu

Sedalaadi olulise regulatiivse muudatuse valiku kohad peituvad täna eelkõige seal, kas ja mil määral rakendada ühistupankadele erisusi, võrreldes tavapärase pangandusega. Kuna pangandusõigus põhineb suuresti Euroopa Liidu õigusel, siis väga palju valikuid ei ole. Üks võimalustest, mida Euroopa Liidu õigus pakub, on eelnõus kavandatud algkapitali nõude alandamine. Pankadel on see viis miljonit eurot ja ühistupankadel hakkaks olema üks miljon eurot. Sellise leevenduse eesmärk on julgustada väikese mahuga pangandust, muuhulgas ühistupankasid. Samas, kui lahjendada ühistupanga algkapitali nõuet, tuleks kaaluda ka seda, milliseid kitsendusi rakendada ühistupankadele teenuste osutamisel, sest nende tegevuse vorm, riskidele vastupanu võime ja majapidamise ülesehitus on eelduslikult oluliselt väiksemad. Võimalus on näiteks piirata ühistupankade tegevusulatust, samuti teenuste liiki või mahtu.

Aga kuidas tänasest hoiu-laenuühistust üleüldse võiks saada ühistupank? Milliseid kriteeriume nad peaksid selleks eelnevalt täitma? Selgelt peavad nad vastama pankadele kehtestatud nõuetele, kuid vähem tähelepanu on saanud nende varade hindamist puudutav. Kindlasti tuleb hoiu-laenuühistu varade hindamine teha enne ühistupanga loa saamist. Ehk sedalaadi hoiu-laenuühistud peavad eelnevalt läbima AQR-i (*Asset Quality Review*), mille raames saab selgeks varade tegelik kvaliteet. See on oluline muuhulgas sellepärast, et ühistupanga loa korral rakendub riiklik tagatisskeem - ühistupanga klientide varad on seeläbi tagatud nii nagu see on praegu pankade puhul. Varade kvaliteeti puudutav teadmine peab Finantsinspeksioonil olema seega enne loa andmist väga selge. Vaadates tänast hoiu-laenuühistute vormis osutatavat finantsteenust ja seal ilmnenu

Siim Tammer